

Մարտիկն ա միւնիսիթալիթէսի, պաշգա ճի
հէթըրըն է հալինին ասայիշ վէ րահաթըն
տիւշինտիւքտէն պաշգա, ֆարէլէր եիւզիւն
տէն Մարտիկանըն սէնէվի շէքտիկի զարա
տախի հիսապ իտիպ, վէ շու մուզիւր հայվա
նըն շէհրի մէղպուրտան նապէտիտ իտիվմէսի
միւրատ իթտիկնտէն, իթլաֆ զըմնտ
իգիլա իտէն թէտպիւր վէ թարիզէրէ սար
իտիմէք իւզրէ, պու կիւնէրտէ պիւր մէճիւ

ԱՊՐԵՍՍ

ՏԱՐԵԴԱՐՁ ՎԷ ՄԱՍԻՍ

տե՛ս թայի՛նձէ միւզաբերաթտէն սանրա, պէշ պին ֆրանգա դատար սարժ օլունմաքնը ճայիզ կէօրմիւշ, վէ գարար վերմիշտիր. վէ օլ պապտէ էհալի թարաֆընտան տախիլազըմ կէլէճէք հէրնէվի մուսվէնէթին էսիրկէնմէ. մէսինի թէքլիֆ իթմիշ տիր :

Պիզիմ հիւքիւմէթի մահէլիյէլերին էկէր քեաֆթէսի տախի, պարի Մարսիլեա միւ. նիսիրալիթէսինին ֆարէլէրին իթլաֆընը, վէ էհալիսինիւրահաթընը տիւշիւնտիւքլէրի միսիւ. լու, հայտուտլարըն վէ զասիպլէրին տէֆիշա. քէսինի, վէ իպատուլահըն էմնիյէթ վէ րա. հաթընը տիւշիւնմիւշ օլտա իտիլէր, գալիէն գասն իտէրիզ քի, եալընըզ պէշ օն սէնէ. տէն պէրու, մէմալլէրի մահրուսէ, ի Շահանէ. տէ, զիրաաթ, թիւարէթ վէ սանաթըն, պու. լունտուղու մահրուսիյէթպախշ հուտուտ. ան տիւշարը չըգարաք, տիլխահը Հազրէ. թի մամուրիյէթվայէ վէ թէպաաբէրվէրի իգթիզասընձա, բէք չօգ իլէրուլէյէճէյի պի իշթիպահ իտի :

Միւրատընը եալընըզ տաղարտա վէ գըրարտաքի հայտուտլարը վէ զասիպլէրի ան. լաթմադ օլմայըպ, իլտա ֆարէ կիպի, շէհիր, գասապա, վէ քէօյլէրտէ եաշամագտա օլան նիշէ մուզիլըր ատամլարը տախի անլաթմադ իտուկի, թարիֆէ հաճէթ տէյիլ տիր :

— Տարի շուրայի ասքէրի աղալըզ, Պա. պը սէրասքէրի մէթուպի օտասը միւտիրի օապըգ, սէատէթուլ Վաթը քէնէտիյէ :

Պապը սէրասքէրի մէթուպի օտասը միւ. տիրլիյի, թիւնա վիլայէթի մէթուպիճու. սու սապըգ, իղզէթուլ Վէնիհ քէնէտիյէ թէվէհիս պուրուլմուշ տուր :

— Սէմէլէթէյն վօյվօտասը Վուգա պէ. յին թէպտիլի ապ ու հալա զըմնընտա Յիւ. րանսատա վազը Վ իշի ճանիպինէ աղիմէթ ի. տէճէյի էվլէլէն եաղըմըշ իտի : Պու քէր. րէ ալընան ախպարը ճէտիտէյէ նէզարէն, միրի միւմայիլէյս օլ աղիմէթտէն ֆէրահաթ իյլէտիկիտէն, պու եաղըն իգաթթ իթմէք իզըն, Վութրէթիւնի թապիր օլունան տա. յիրէյի սէյիլիյէյի թէֆրիշ վէ թէհիյէ իթ. տիրմէքտէ իմիլ :

— Պիւրէշտէն եաղտըզարընա կէօրէ, կէչէն 1863 սէնէյի միլատիյէսինտէ Վէմ. լէքէթէյնտէ 196 պին 652 գըթա լէլէկրաֆ. նամէ թաաթի օլունարագ, մէսարիֆաթը վա. գըասը թէնզիլ գըլընտըգտա, իւշ միլիօն 244 պին զուրուշ հասըլաթ գալմըշտը :

Մէմլէքէթէյնին բօսթա իտարէսի շիմտիյէ գատար Րուսիա վէ Վիլսթրիա տէվլէթլէրի թահթը իտարէլէրինտէ ճէրէյան իթմէքտէ օլտուղունտան, պատէզին Մէմլէքէթէյն թա. րաֆընտան իտարէ վէ նէզարէթ օլունմագ իւզըն, պիր իտարէյի ճէտիտէ թէշքիլի, վէ մախսուս պիր բօսթա մուհաիտէսի թէէսիսի իշին, ճանիպի իմարէթտէն Վ իշնայէ մէմու. լու մախսուս կէօնտէրիլմիշտիր :

Պիզիմ էվլէլտէն պէրու, քէրէքը զիյնէ. թինին հիւնին իճրասընա թարաֆիլի վէ իա. հիշկէր պուլունանլարտան օլմամըզ թարիֆէ հաճէթ տէյիլ տիր :

Պէշ սէնէտէն պէրու, իյի ֆէնա շու. րէսմ իճրայէ կէլմէքտէ, վէ Վահանագ. րութիւնուն զիքրի ճէմիլի էպէտի գըլըն. մագտա տըր : Վ է վագաա բէք լայըզը պիր իճրա կէօրիւլէմէքտէ իսէտէ, զարարը եօգ, « կէօշ վարարագ տիւղէլի » տէրլէր մէսէլի մէշհուր տուր : էօյլի իճրա վէ օլ թարիզ տուլղուլարտան պիւթիւն պիւթիւն պի պէհրէ պուլունան պիր միլէթտէ, պու գա. տարընըն տախի կէօրիւլէպիլմէսի իշին չօգ թէշէքքիւր լաղըմ տըր :

Պաղըլար պիզի, սապըրտըղ տըր, աթէշի մէշ. րէպ տիր, տէլէրէք ֆասլ իտէրլէր, հալ պու քի, պու զիւլմ վէ հիւքիւլէրի եանըշ. տըր : վագաա պիզ տայիմա իսլահաթ վէ թէգատտիւմ իսահիշքէրանընտանը, լաքին իհթիմալտէն զիյատէ պիր շէյ արզու վէ իս. յալ իտէնլէրտէն տէյիլիզ. պիզիմ պաշլը. ձա արզու վէ նիյէթիմիլ, պիր իշտէ տուր. կունըլգ օլմայըպ, իլտա տայիմա, ազ եա չօգ եէօրիլիւպ իլէրու կիթմէսինի կէօրմէք. տիր :

Վէչէն սէնէնին տարեգարձընաա պազը ուլ. զունսուղ հալէր զուհուրա կէլտիկիտէն, պու սէնէ բէք լայըզը վէ միւքէմմէլ պիր տարեգարձ զիյնէթի իճրասը հէմ մէմուլ. տէն իտի, վէ հէմտէ թէսալվուր օլունմագ. տէ իտի, նասըլ քի, շու իտուսուսա րէհպէր օլաճագ զաթլարա, պիզ տախի էլիմիլտէն կէլէն իտրտէթի իյլէմէքլիկի սէօզ վէրմիշ վէ նիյէթ իթմիշ իտիք. լաքին Վագային Վար. չութիւն պու հալլէրէ, վէ պինտէն ալէյս միլէթիմիլտէն պու մէմուլէն զայրի սէֆալէ. թէ տիւշար օլաճաղըն ալա տէր իսթըր ի. տէմմիշ իտիք . . .

Տարեգարձ կիւնլէրի կէլտի եաղաշտը, հէր քէս նասըլ օլաճաղընը սիւալէ պաշա. տը, հալպու քի, օլ եօլտա րէհպէր օլաճագ զաթլար մահրուն ու միւքէտտէր պիր հալտէ պուլունմագտէ իտիլէր. շիւնքի, տարեգարձը իհթիշամը սուրէթտէ իճրա իթսէլէր, քէյթ. տիլ էվլիտէ չալը չալտըմըշ կիպի օլաճագ իտիլէր, եախօտ էօյլէ մանալար վէրիլէպիլէ. ճէքտի. վէ պու սէնէլիք սարժը նազար իթ. սէլէր, հէմ պիզը սըֆաթ կիպի օլմուշ օլան, շու « ատամ սէնտէ Նըմնի իշի տէյիլ մի, պա. րութ կիպի բարլար, վէ պարուլթ կիպի տա. խի պիրտէն պիրէ սէօնէր » զիւլմիւլ թաստիգ օլունաճագտը, վէ հէմտէ, հէր քէսին գալ. պինտէ ազ չօգ ալէվլէնմիշ օլան Վահանագ. րութիւն արզուսու աթէշի պիւթիւն պիւ.

թիւն սէօնմէք թէհիքէսինտէ պուլունաճագ. վէ նիզամ ու միլէթ նէ իտուկին թաւըմա. յան ասըլ իսաւալիւլար սէվինմէյէ յաշ. լայաճաղարտը :

Պու արատա պիլ էհալի թարաֆընտան զուհուրա կէլէճէք օլան արզու վէ հարէքէ. թէ միւնթաղըր օլուպ, հիշ պիր հարէքէթ. ալնամէթի կէօրէմէտիկիմիլտէ, հէր նէ քա. տար տուն սուրէթտէ տախի օլտա, մէզքիւր զիյնէթին իճրասընա հէր քէսի թէշվիկ իյ. լէմէք էֆքեարընտա իքէն, պիրտէ էօթէտէն պիր իքի իլան զուհուրիլլէ, պատիի մահրու. պիլէթիմիլ օլմուշտուր :

Հէր ճինս հայվանտա, ելմէք իլմէք կի. պի շէյլէր իշին էնթէն թապիր օլունուր պիր տուլղու վար տըր քի, մէզքիւր տուլղու իլէ քէնտու եաշամասընա, վէ ճինսինին պագը գալմասընա լաղըմ կէլէն իշնայը արար վէ պուլուր :

Շու տուլղու ինսանտա տախի վար տըր, լաքին ինսանտա օնտան պաշա պիրտէ թէ. ֆէվլիլգթիւգատտիւմ, վէ էպէտիլէք տուլղու. սու վար տըր, վէ շու սանրաքի տուլղու զա. յէթ թաթը, զայէթ ալնա, վէ զայէթ շէ. տիտ սուրէթտէ օլուպ, պիր ատէմ եախօտ պիր միլէթ, ատապ ու թէրպիլէ վէ մէտէ. նիյնէթտէ նէ գատար իլէրուլէր իսէ, օլ տուլղուսու տախի օլ գատար չօղալըր, տի. մէքտիր քի, պիր ատէմին եախօտ պիր միլ. լէթին ատապ ու թէրպիլէ վէ մէտէնիյէ. թի տէրէճէսի նէ գատար ալ օլուր իսէ, մէզքիւր տուլղուսու տախի օլ գատար ազ օ. լուպ, թա հայվան տէրէճէսինէ գատար ինէր :

Պու իտուսուսա միսալ կէթիլմէյէ հա. ճէթ եօգ իսէտէ, ֆիքրիմիլ զիյատէ իյգաճ նիյէթիլլէ, եալընըզ պիր միսալ կէթիլմէթ. մէսէլա, պիր քէօրէք գարնը աճըգտըլը կի. պի էթ վէ էթմէք արար, պուլուր, եէր, վէ եաթար. պիր եապանի ատամ քէզա գարնը աճըգտըլը կիպի պիր ուլ պուլուր, եէր, եա. թար, ֆէգաթ հիշ տէյիլ իսէ, քէնտի եա. գընընտա պուլունանլարա պիլիւք օլուպ հիւքմ իթմէք իշին, գալպինտէ պիր արզու տուլար. հալպու քի, պիր թէրպիլլէի ատամ, քէօքէք վէ եապանի կիպի եէր, եաթար, ֆէ. գաթ, պուլունտուղու ֆաթիլեաա, մահէլ. լէտէ, մէմլէքէթտէ. միլլէթտէ, տէվլէթտէ, վէ միւմիւն օլտուղու թապտիրտէ տիւնտա, իլէրու կիպիպ, ագրանընա ֆայիգ օլմագ, վէ շան ու շէօհրէթ քէսպ իթմէք զըմնընտա գալ. պինտէ պիր պիլիլք արզու վէ տուլղու հիսս իթտիքտէն պաշա, էօլտիւքտէն սանրա տախի եա շախտէն, վէ եախօտ տէվլէթի վէ միլլէ. թի շէօհրէթիլլէ, պիր գիքրի ճէմիլ սահիպի օլմագ արզուսուսա պուլունուր, վէ օլ եօլտա լաղըմ կէլէն զայրէթ վէ ֆէտաքեարըլը իհտա իտէր :

Նսանտա օլան հայվանի, եանի էնթէն թապիր օլունան տուլղույու արթըրմագ, եա.

խօսող Տիգրան ի թափուրէն իջին, պիտի թափուրէն սե-
պեպէրէ միւրաճաթ իտիւնքիս հաճէի
եօգ տուր. ապա քէնտույն մայր օլմայան իւշ
կիւնիւք պիտի մասնուան տախի, օթուզ եւ-
շնտա պիտի առամըն քէնտի թաամընը արա-
տըղը կիպի, անասընըն մէմէսինի արայաճա-
ղը, վէ հիշ տէյիլ իսէ աղայարագ աճըղը-
նը խապէր վիթէճէյի պի իշթիպաճ տըր:

Սուղայիւրի օլարագ, ինսանի օլան տույ-
ղալար, պիւյիւմէյէ միւսթայիտ օլտուգա-
լընտան, տայիմա թաճիթ վէ թէշվիթ իտի-
ճի սեպէպէրէ միւսթաճ տըրլար:

Պէնիի առեմ պիտի գարարտա գալմայըպ,
հէր վագըթ թէէսսիթ թաճիթնտա պուլուն-
մագտա տըր, շէյլէ քի, խասէյի խաթիսէ-
սի, տայիմա միւնասէպէթի օլան շէյլէրտէն
թաճիթ օլունմագտա տըր: մէսէյա պիտի ա-
տէմին աղայանլար եանընտա միւթէտտէր օ-
լուպ աղայաճաղը, վէ կիլէնլէր եանընտա
կիւլէճէյի, վէլ հասը կէօղէրթիլէ կէօր-
տիւկիւ, էլլէրիլլէ թուլթուղու, գուլագա-
լըլլա իշիթտիկի, աղըլլա ետիկի, վէ
պուրնուլա գօղտաղը շէյլէրտէն իյի եա
Ֆէնա թաճիթ օլունմագտա, հէր քէսէ մա-
լիւմ տուր:

Լըղըլը առամլար վէ միլէթէր, ինսանի
տույղուլարըն պու հալինի քէք ալեա պիլ-
տիթէրթիտէն, վէ մէտէնիլէթին անճագ պու
տույղուլարըն թէքսիթիլէ իլէրուլէյէճէկին
րանա քէշի իթտիթէրթիտէն, էհալիյի թաճ-
իթ վէ թէշվիթ նիյէթիլլէ, տիւրիւ պէ
տիւրիւ շէյլէր իճատ իտիպ, թարիպէր տիւ-
շիւնմիւշէր, վէ աաթ ռու ուսուլէր վաղ իթ-
միլէր տիւր, նասը քի ԳրէԳրէ զիյնէթի
իճասը տախի, շու աաթ թէրթիտէն թէէսսիթ
իլէրթիտէն պիլիսի տիւր:

Լըփօպատա վէ Լմէրիշատա հէր մէմէ-
քէթտէ, վէ հէման հէր քէյտէ, եա քէն-
տիլէրէ մախսուս, վէ եախստ տէվէթէ վէ
միլէթէ ռումուս սուրէթտէ պիլէրթէ շէհի
այիլէր (տարեդարձլար) իճրա օլունմագտա
օղըպ, վէ օլ ուղըրտա սէնէվի նիշէ միլթըլար
սարփ օլունմագտա տըր:

Վալտըրալմ էօյլէ միլէթէրտէն քիթապ-
լարը, թաափիլըրի, արձանլարը, տիթիլի
թաշարը, էսկի պինալարը, վէ տարեդարձ-
լարը, աղ վագըթտան եապանիլլիյի դանատ-
լար կէրմէյէ պաշայաճաղը շիւքհէսիլ տիւր:

Պու խուսուստա պիտի միսալի աղիմ օլմագ
իւղէ, իշպու մայիս 14 տէ պաշայարագ,
Ֆլըրանստա իւշ կիւն տէվամ իտէն նասիթ
իլ էմալ պիտի տարեդարձըն վաափընը,
Ֆիւմա իրթէսի կիւն պէյան իտէրիլ:

Թէրպիլէր միլէթէր իշինտէ պուլուն-
տուղումուգտան, միլէթ զայրէթինճէ նէ
մէրթէպէ կէրիտէ պուլունտուղումուգտա կէս-
մէքտէ, վէ տույղուսուղուգտան թէշէքթի
իթմէքտէյիլ. հալ պու քի, տույղումուգ-
լուղումուղուն սէպէպինի ապա տրամագտա
տէյիլիլ:

Վասըլ քի սէյլէտիթ, թէրպիլէսի իլէ-
րուտէ պուլունան միլէթէր, պիլէրթէ քի-
թապլար վէ զաղէթալար վասըթալարըլլա,
կիճէ վէ կիւնտիւլ զայրէթի միլէյէյէ թաճ-
իթ օլունտուգտան պաշգա, եիւղէրթէ տա-
րեդարձլար իլէ աալի թէշվիթ օլունմագտա
տըրլար. հալ պու քի միլէթիմիլ, անճագ
րուհանի խուսուսլարտա, վէ օ տախի մաճ-
ղունիլէթ — պալալ սուրէթտէ, անճագ քի-
լիսէլէրտէ թաճիթ օլունմագտա օլուպ, միլ-
լէթէ վէ մէտէնիլէթէ թաճիթ իտիճի
հիշ պիտի մաճէլլ, վէ էհէր ու ալեաթէթ, վէ ա-
տէթէ մալլէր պուլունմագտա տէյիլտիւր:

Համա օլուն, միլէթիմիլ սայէյի Էա-
հանէտէ պիտի Վահանագրուլունա մալլէր օ-
լուպ, վէ պաղը զայրէթի միլիյէ իլէ մէկուլ
օլան զաթլար, պարի սէնէտէ պիտի տէֆա օլ-
ուն, հէր քէսին զայրէթի միլիյէսի աթէ-
շինի ալէվէնտիլմէք նիյէթի մէմուհէսիլ-
լէ, թէրպիլէր միլէթէրին, վէ աղըլլը ա-
տէմէրին թարիթ վէ թէտալիթին թուլթարագ,
տարեդարձ զիյնէթինի իճրա իթմէյէ պաշ-
լատըլար, վէ էհալի թարաթընտան տախի
քէմալ մէրթէպէ շէվգ ու զայրէթ կէօրտիւ-
լէր իսէտէ, միլէթէր վէ մէտէնիլէթ նէ
իտուկին պիլմէյէն ճահիլ վէնիլիլէր, վէ բա-
բասլար, վէ միլէթ մէմուլարը, վէ եալընը
պէն Ժոզ Գոն Գոն լուսաւորեալարը, վէ Լըր-
մէնիլիլի եալընըլ Ֆասուլեա թէնճէրէսիլլէ
նօհուս թօրունուն իշինտէ արայան գապա
առամլար, օնա տախի շէշմի հագարէթ իլէ
պագարագ, ուղաթ ուղաթ գաշտըգտան պաշ-
գա, ճահիլլէր (պաշաղը խաղըն անլարընճա
կէնճիլլէ) հարէքթի տախի առա իթտիլէր,
վէ պաշաղըճա վէվիլլէնմէյէտէ չըղըշտըլար:

Լճմապլար, պիտի տէֆա տիւշիւնմէտիլէր
քի, զէնկիլիլլէրթէ քէնտիլէրի խըղմէթէար
տէյի, քէմալէթէ տառա տէյի, թէրպի-
լէճէ շէօքիւ տէյի, վէ ուլում ու մալիւ-
մաթճա մէթմէպ անտեսի տէյի իթիպար
իթմէյէն գրալար, սահիպ ըիւթպէլէր, ա-
լիլէր, քեաթիլլէր, վէ սահիպ սէրվէթէր,
տէյիլ էօյլէ տարեդարձլարա իթիպար վէ
րիպէթ իտիպ կիլմէքտէ, իլա նիշէ տէֆա-
լար, պիպղաթ քէնտիլէր գօմիլթէլէր թէշէթի-
լլէր րէհպէլլէր տախի օլմագտա տըրլար:

Մասիս նամ վարագա, 14 սէնէտէն պէ-
րու (տիգագթ իթմէլի պու օն տէօրթ սէ-
նէյէ, աղ պիտի վագըթ տէյիլտիւր), միլէ-
թիմիլլին տույղուլարըն ույանտըրմագ վագի-
թէսինի էտա իտէրէք, էսաղը նասիլաթլար
վէրիպ, խալըլը եօղար կէօթմէրէճէք, վէ
զայրէթի միլիյէ իթհարընտա, սայիլլէրէ պիտի
իպրէթ օլաճագ եէրտէ, օն տէօրթ սէնէտէն
պէրու, հարէրէթսիլ պաշալարըլլա, էհալիլի
պիլթիւն պիլթիւն ույուշտուրտուգտան, վէ
տէօրթ սէնէտէն պէրու, տարեդարձա հիշ պիտի
իճրատա պուլունմագտա, վէ պէլքտէ ա-
լըպալտըգտան պաշգա, շիմտիտէ գալգմըշտա,

կէշէն ճիւմա իրթէսի նիսիսիսիտէ, պիտի
անլ ըշ հալատիսի սէրրիլթէ իտէրէք, պու սէնէ
Վահանագրուլունուն տարեդարձ զիյնէթի
իճրասընտան վաղ կէշիլմէսինի նասիլաթ իթ-
միլ տիւր: Էէյլէ քի, թալեանլարըն տարե-
դարձը տախի, պիպղաթ տարեդարձըն կիւնիւ-
նէ րասթ կէլմէքտէ իթէն, պու սէնէ շու վէյ-
նէթին իճրասընտան վաղ կէշէրէք, օլ խու-
սուստա թարալտըգլարը վէ թօրլաճապլարը
փարալարը, քէնտի մէթմէպէրինէ իհտաի-
տէճէքթի հալատիսի, եանըլ օլարագ Դուր-
նալտա եաղըլմըլ օլտուղուն կէօրտիւթտէ
կիւյա միլէթէ իյի պիտի նասիլաթ վիթէճէք աթի-
կիպի, թալեանլարըն օլ նիյէթինի միսալ
կէօթմէրէրէք, տարեդարձ իշին սարփ օլու-
նաճագ մէպաղըն, Ֆրիկիշէ վէ մէթմէպինէ
իհտա օլունմասընը նասիլաթ իթմիլ տիւր:

Մասիսին պու նասիլաթը, միլէթ զայրէ-
թինէ, վէ էհալիլին տույղումուպ գարշը
օլտուգտան պաշգա, իճրասը միւթին օլմա-
տըղը իշին, վէ էօյլէ պիտի միւթինսիլ շէյի,
ապա տիւշիւնմէքսիլլին, կիւյա պիտի լագըլ-
տը տըր կիպի սէյլէտիկի իշին, կիւլմէյէ
տախի շայան տըր: Խուսուսիլլէ, թալեան-
լարըն տարեդարձ զիյնէթինտէն վաղ կէշ-
տիթէրի տախի եանըլտըր, նասըլ քի Մէճ-
մուստա, Դուրնալտա, վէ Վուրիէտէ նէշը
ու իլան օլունմուշտուր:

Մասիսին պու նասիլաթըն իճրասը միւմ-
քինսիլ տիւր, շիւնքի, նէ թօրլանմըլ էօյլէ
պիտի փարա վար տըր, նէ թօրլաճապ առամ
վար տըր, նէ տարեդարձա կիտէճէք առամ
լար պէլլի տիլլէր, վէ նէտէ հէր քէս տարե-
դարձ ուղընտա սարփ իտէճէկի փարալը,
Ֆրիկիշէ վիթէճէկի իթիմալտէն տիւր. տիմէք
տիւր քի, Մասիսին ասըլ նիյէթի Ֆրիկիշի ա-
ճըմագ տէյիլ, իլա տարեդարձա կիլմէք-
տէն հէր քէսի վաղ կէշիլմէք տիւր. վէ պի-
նաէն ալէյհ, Վահանագրուլուն զայրէթի
աթմէլին սէօնմէսինէ տույղուման սէպէպ
օլմագտըր. համա օլուն քի, աղգապիլուն
պապլնտա Մասիսին տարասը զաթմէն ալըն-
մըլ օլտուղունտան, հէման ֆէրտի վահիտին
էօյլէ պառաւական նասիլաթլարընա սէմի
իթիպար իթմէյէճէկի մալիւմունտան մալիւմ
տուր:

Մասիս Ֆրիկիշի էսիթմէք իշին տարե-
դարձա կէօղ աթմէքտէն իսէ, մուղայիլի
օլարագ, տարեդարձ զիյնէթինին իճրասընա
հէր քէսի թէշվիթ իյլէմէլի իտի. զիւրա,
քէնտի կիպի զաղէթալարըն մարիթէթիլլէ
էկէր միլէթ ույուշտուր իսէ, Ֆրիկիշին տահա
սէֆիլ պիտի հալէ տիւշար օլաճաղը, Ֆէգաթ,
տույղումու կիւն պէ կիւն ույանտըրլըր իսէ,
տէյիլ 20—30—50 զուրուշ իյանէ իտիճի,
իլա միւթէմէլ խասթախանէլէր ինշա վէ քիւ-
շտընա հիմմէթ իյլէյիճի աղգասէր զաթմ-
լար քէյտա օլաճաղը շիւքհէսիլ տիւր. նասըլ
քի, միլէլլէ սայիլէ պէյինտէ հէղարան էմ-

սալէրիտէ կէօրիւմէ քտէնիւր

Պիլ տերիզ քի, Սափա տարեդարձ եօ-
լունտա էհալինին սարֆիտէճէկի եիւզ էլլի
եախօն իքի Թիւր զոլունու իէօղ տիքմէ ք-
աէն: Վէ Թիւր իւրընը սօուգ, մանեաւորդ,
Փայիտէսիզ, պայաթ, վէ էֆթեարը ամմէյէ
զըտտ պահալար իլէ տօրտուրմօգտան իսէ, եա-
լընըդ նէֆթի իսթանպօլտա Հալլար քիսէսին-
տէն, եէվմիյէ շարապ, բագը, վէ թիւ-
թիւն իչին, լա աղալլ իքի եիւզ պին զօրուշ
Թէլէֆ իտիլմէ քտէ տիր, օնլորն իւզէրինէ
կիւզէլ կիւզէլ նասիհաթլար եազսա, աճէ-
պա տահա իյի օլմադ մը:

Վէհալար, էկէր Սափա փրկիչի աճը-
մագտա իսէ, տարեդարձտան էվվէլ, իճրա-
սընտան սարֆը նազար օլունմայա շայան, իս-
րաֆը մուճիպ օլունմու նիչէ ատէթլէրի տա-
խի պէր թարաֆ իտէրէք, պիլզէ շիմտիքի
հալ շու ամթիտէքի նասիհաթլար պիլզաթ քէն-
տիսի էհալիյէ վիլմէլի տիր, եանի,

«Սափա կիպի, միլէթին շէվգ ու զայրէ-
թի ամէլինի սէօնտիւրիւճիւ օլան պիր վարագ-
իարէյէ, պիհուտէ եէրսի սէնէվի 180 զու-
րուշ վիլմէ քտէն իսէ, հէրքէս փարասընը
փրկիչէ վէ մէքթէպինէ վիլսէ, «կը կար-
» ծենք որ ասուլ, աւելի աղնիւ և գերագոյն
«պատիւ մը ընծայած կըլլան տղգային Սահ-
» մանադուլմեան:»

«Լաւըլ քի կէչէն հաթթա պիլտիւրմիշ
իտիք, փրկիչին էթմէ քէսի արթըգ էթմէյի
քէստիկինտէն, հոլհաննէս աղա Ս. Կար-
րիէլեան նամ զաթ, տիւնքի կիւնտէն պէտ
իլէ, 10 կիւն լազըմ կէլէն էթմէյի իհտա
իթտիրմէքլիյի վատ իթտիքտէն պազըա, 50
օգգա տախի բէյնիւր հիմմէթ իթմիլ տիր:

Սիւմայիլէյ հաթթա շու խայրխահըզը,
խուսուսիյէ պէօլէ պիր զարուրէթ վաթթիւ-
տէ, զիյաթէսիյէ սէնա վէ թէչէքքիւրէ
շայան տըր:

Իշիթտիկիմիգէ կիօրէ, միւտտէթի եէ-
թիլմիշ օլմասը ճիհէթլէ, Հոգաբարձուլմին
տախի պիր թարաֆա չէթիլմիշ, վի մէյտան-
տէ բարա օլմասըզընտան, 500 նէֆէր պի-
վայէկեան, սայէյի Սահմանադրութիւնտա,
եալընըգ բէյնիւր վէ զէյթին էթմէքլէ կէ-
չինմէքտէ իմիշ:»

Ինշալմազ մէղքիւր խայրաթխանէնին շու
սէֆիլ հալինի իշիտէրէք, մէրգում էյով-
հաննէս աղա Գարրիէլեան կիպի, սայիր
զաթլար տախի քէնտի խայրխահըզըլարընը
իլհարա միւսարաթ իտէրէր:

«Պիր գաչ աէֆա տըր զազէթալարտա
Լըզուրում առաջնորդու սլէյհինտէ, Բաթ-
րիթխանէյէ թէչէքքիլէր կէլտիկին վէ կէլէ-
ճէկին պիլտիւրմիշ իտիք. պու տէֆա 300
գատար իմլա իլէ կէօնտէրիլմիշ օլան թէ-
չէքքիւմէնին պիր խիւլասաթ տախի թա-
րաֆըլա կէլմիշ տիր:

Սէղքիւր թէչէքքիւմէնին օն պէչ ա-
տէտ գատար ճիւնհալար տէրճ իյլէթիկին
կէօրտիւր, օգուտուգ, միւթալաա իթտիք,
վէ պիր տիւրիւ ինանմագ իսթէմէտիք, լա-
քին եալան վէ եանլըջ օլմասընա տայիր պիր
սէպէպ վէ շիւպհէ քէօշէսի տախի պուլաւա-
տըղմըզտան, տիւլարը թէհայեիւր վէ թէհալ-
վիւր օլտուգ:

Իմտիւ էկէր մէղքիւր ճիւնհալարըն տէ-
յիւ քեաթթէսի, իլլա եալընըլ իւշ թանէ-
սի տախի սահհիս իսէ, օլ ատէմ, էկէր միւ-
լէթ վար իսէ, վէ էկէր բուհպանըգ վար իսէ,
վէ էկէր բաթրիքխանէտէ Բաթրիյիմիլ վ-
լիւնանկան ժողովումուլ վար իսէ, պիր սա-
աթ տարտուրումուլ, պուրայա չաղըլմա-
լը, մըհաթթէսինէ պաղըլմալը, ճիւնհալարը
թէպէյիսին իթտիկի հալտէ, ֆուգարատան
ալմըլ օլտուղու լիւրալար կէրի ալմմալը, սա-
գալը գաղտըլմալը, վէ զարը վէ ճիւպպէսի
պաշընտան չըգարըլմալը, վէ պապը զապթի-
յէյէ թէսիլմ իլէ, շէրան վէ նիգալմէն միւ-
ճազաթը իսթիտա օլունմալը տըր. եօգ էկէր,
ալէյհինտէ զուհուրա կէլէն թէչէքքիլէրտէ
եալան վէ իթթիւրա վար իսէ, անլալմալը,
իթթիւրաճըլարըն ճէզալարը վէրտիլմէլի, վէ
հաղըգաթի հալ ալմէնին իլան օլունարագ, է-
հալինին գալուլ վէ զապթիւրա հաթթ իթտիլ-
մէլի տիր:

Թէքքարէն սէօլէրիլ. էկէր մէրգում ա-
ռաջնորդ օլ ճիւնհալարըն սահպի իսէ,
վէ էկէր միլէթտէ առաջնորդուլա շա-
յէսթէ առամ եօգ իսէ, պիր գաչ ուղուր-
տուղուն խաթըլ իչին պիր միլէթ խարապ ի-
տիլմէքտէն իսէ, եա պիր վաղըլ իչին ա-
ռաջնորդուլ օլըրագըլմալը, վէ եախօտ քա-
հանատան վէ աշխարհականտան առաջնորդ-
լար վէ աղգապետէր թայյին գըլնմալտըր.
վէ էկէր պուլարըն իչինտէ տախի եօգ իսէ,
էհլէ ֆաղիլէթ պիրտէ իմամ կէօնտէրիլմէլի
տիր. վէ պու սէրթ սէօլէյի իշիլմիլէ հէր քէս
թէլաճճիւլ իթմէյի, իլլա, իչին հալի իւ-
զէրինէ պիրաղ տիւլիւմէլի տիր:»

«Իլմիրտէ վէ Լաթիւնտէ, երեպիտան
ինթիխապընտա վուգուա կէլէն եանըլըզը
պիլտիւրմիշ իտիք: Պու տէֆա Լըլալայտա
օգուտուղումուլա նազարէն, էքսէրիյէթի
մուլթագա գաղանմըլ օլմայանլար իչին, եէ-
նիտէն գուրա վէրիլմէյէ պաշալմըլ տըր:

Սահմանադրութիւնուն ֆայիտէսի ճիւղ իւ-
քիլլի չօգ եէրլէրտէ կէօրիւմէյէ պաշալմըլ
տըր: Իլմիր թաղական խորհուրդու, քէնտի
իրատ մէարիֆլէրինին լայիհասընը թալ ու
նէշը իթտիրտիկի կիպի, Սէնէմէն քիլիսէ-
սինիլքինի տախի, թալ ու նէշը իթտիրմիշ
տիր:

Սէղքիւր հիսապա նազարէն, Սէնէմէ-
նին քիլիսէ, մէքթէպ, վէ քահանասընա սէ-
նէտէ 10 պին զուրուշ գատար մէսարիֆ կի-
տիպ, վէ կէլլիլէրի տախի օլ գատար օլմագ-
տա տըր. վէ պու սէնէ իսէ, մէվհուտ 1648
զուրուշարը արթմըլ իտուկի կէօրիւմէլար:

«Սըրտա քարուղի օլան Կիւր. Սը-
կըրտիլ եպիսկոպոս ալէյհինտէ, Խաթանպօ-
լա կէլէն մէքթուպարտա թէչէքքիլէր օ-
գունմայա պաշալմըլ տըր: Պիլ շիմտիտէն
պու գատարըն խախտանէ իթթար իտէրէք:
նիչէլէրին սույի զաննընը թատարգ իթմէյէ
չալըլմալարըն տախիլ աճիլանէ նասիհաթ
իտէրիլ:»

«Կիլիկիա նամ ինանլէնին մասլա հաթթ օ-
տտար, Օլէնճիլլի խանտան, Սահմուտ րա-
չա պաշընտա Կաշըգճը խանընտա 5 նիւմէ-
րօլու օտայա նազլ օլունմուլ օլտուղունտան,
հէր քէսին մալիմու օլմագ իւղըլ իլան օլու-
նուր:

«Պիլիմ քէնտի օտամըլ հէր նէ գա-
տար էվվէլ Սալապը խանընտա իսթ գաթ-
տա 1 նիւմէրօլու օտա իտի, վէ սօնրատան,
եիլնէ մէղքիւր գաթտա 8 նիւմէրօլու օտայա
նազլ իթմիշ իտիք իստէ, կէչէն հաթթա-
լար նիւմէրօլար ալէյիլիլաթտէ, պիլիմ օ-
տայա եիլնէ 1 նիւմէրօ թէստաթիւֆ իթմիշ
տիր, տիլէք տիր քի, շիմտիտէն սօնրա մէք-
թուպ կէօնտէրէն զաթլար, 8 նիւմէրօլու օ-
տատա տէյի եալմայըլ, իլլա 1 նիւմէրօլու
օտատա տէյի եալմալը տըրլար:

ԿԱՐԱՊԵՏ Յ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

ՀԱՆԴԻՍ

ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՏԱՐԵԳՐԵՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Նշանճըտա պուլունան վէ Աւետարան թէստիլ
օլունան պիր ընկերութիւնուն անօրէն ժողովու-
թարաֆընտան, Գուհաննէս քէրէսթէճէան իմպ-
սըլա, պու կիւն թարաֆըլա, պալեսը պիլի
սուրէթտէ օլարտգ պիր իլան կէլմիշ տիր:

Սէղքիւր իլանտա օգուտուղունա կէօրէ, մա-
հը հալին 23 ինտէ, Թէրանէյի ամիլէ վաթթարըն-
տան խայրէտաին նամ վաթթ, սապահալըն սաթթ օն
պուլուգտա Սամաթեառան հարէթթ իտիպ, Եէնի
Գարուլա, Բէթրիլէյէ, Պէլլիթալա, Օրթաթթ-
յէ վէ Գուղըլունճուլա օղրատըգտան սօնրա, տղ-
րու Պէլլիթալ կիտէճէք տիր:

Հիւնքեար իսկէլէսինտէ, խասթէթէն, էթրա-
ֆընտա չիթ չէթիլէրէք պիր մահէլ թէֆիլգ օ-
լունմուլ օլուպ, պիլլէթլէր իչին օթուրաճագէր-
լէր թէրթիլ օլունտուգտան պաշալ, մուլիլա-
ճըլար իչին տախի պիր եիւքէք մահէլ թանլիմ
իթտիրիլտիկի պէյան օլունմուլ տուր:

Վարօրը մէղքիւր կիւղէլէն տօնալմըլ օլուլ,
վէ ալէա մուղիգա տախի պուլունաճագը, վէ ալ-
լամ սաթթ տօղուլ պուլունգտա Հիւնքեար իսկէ-
լէսինտէն հարէթթ իլէ, Եէնի պալեստէ գիլլի
կէչէն իսկէլէլէր ուղրայարագ ալտէթ իտէճէլի:
վէ պիլլէթի 15 զուրուշ օլտուղու հալտէ, Նշա-
ճըտա նմ. 56 տա մէղքիւր Աւետարանին ընկերու-
թիւն զօտարանընտա, վէ Գուլմագարուտա Հայկէան
ընկերութիւնուն 32 նիւմէրօլու զօտարանընտա,
վէ շարըտա Ֆէսթիլլէր իչինտէ, եիլնէ Հայկէան ը-
նկերութիւնուն 6 նիւմէրօլու բէրուքէր տիւքեա-
նընտա, վէ Սահմուտ բաշատա Գաշըգճը խանը
գարուտունտա, 270 նիւմէրօլու թօհաթթը տիւք-
եանընտա սաթթլաղտա օլտուղու, իլան գըլմըլ
տըր:

ՍԱՀԻՊ ՂԱԶԻԹԱ ՎԷ ԹԱՊԻԱՆԷ
Յ. ՄԻՆԱՍԵԱՆ